

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 22 juni 2021

Mål nr

Ö 4026-20

PARTER

Klagande

LI

Motpart

Justitiekanslern

Box 2308

103 17 Stockholm

SAKEN

Ersättning till offentlig försvarare

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Övre Norrlands beslut 2020-07-09 i mål Ö 586-20

Dok.Id 206702

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen ändrar hovrättens beslut på så sätt att LI ska få ersättning av allmänna medel med ytterligare 6 613 kr, varav 4 497 kr avser tidsspillan, 793 kr utlägg och 1 323 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

LI har yrkat att Högsta domstolen ska tillerkänna henne den ersättning för tidsspillan och utlägg som hon begärt vid tingsrätten.

Justitiekanslern har överlämnat frågan till Högsta domstolen.

SKÄL

Bakgrund

1. LI bedriver advokatverksamhet med huvudkontor i Umeå och lokalkontor i Skellefteå. Hon förordnades av Skellefteå tingsrätt som offentlig försvarare åt en misstänkt i ett brottmål. Förordnandet skedde på begäran av den misstänkte. Häktningförhandling, och sedermera huvudförhandling, hölls vid Skellefteå tingsrätt. Den misstänkte kom att häktas och placeras vid Häktet Umeå.
2. LI begärde ersättning för fem timmars tidsspillan och vissa utlägg för en resa mellan huvudkontoret i Umeå och tingsrätten i samband med häktningförhandlingen. Spilltiden bestod av bl.a. restid i samband med besök hos den misstänkte på häktet i Umeå och inställelse till häktningförhandling vid tingsrätten.

3. Tingsrätten meddelade dom i målet och tillerkände LI ersättning för 1,5 timmes tidsspillan. Som skäl för reduktionen av ersättningen hänvisade tingsrätten till att hon hade lokalkontor i Skellefteå och var upptagen på tingsrättens lista över försvarare och biträden som förordnas utan särskild begäran. Detta innebar enligt tingsrätten att hon saknade rätt till ersättning för tidsspillan och utlägg för resa mellan huvudkontoret och tingsrätten. I stället tillerkändes hon ersättning för tidsspillan motsvarande restiden mellan lokalkontoret och tingsrätten.

4. Hovrätten har fastställt tingsrättens beslut.

Målet i Högsta domstolen

5. Målet i Högsta domstolen gäller hur ersättning ska bestämmas till en offentlig försvarare som bedriver advokatverksamhet från mer än ett kontor. I målet aktualiseras också frågan vilken betydelse det har för rätten till ersättning att en advokat har anmält intresse av att föras upp på en domstols s.k. förordnandelista.

Rättsliga utgångspunkter

6. En offentlig försvarare har enligt huvudregeln i 21 kap. 10 § första stycket rättegångsbalken rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Med tidsspillan avses tid då produktivt arbete med något uppdrag inte kan utföras trots att den ersättningsberättigades arbetstid tas i anspråk. Vanliga typer av spilltid är restid och väntetid, men det får avgöras från fall till fall vad som kan anses utgöra ersättningsgill tidsspillan vid uppdragets utförande.

7. I 21 kap. 10 § fjärde stycket finns en undantagsregel som stadgar att ersättningen till en offentlig försvarare inte utan särskilda skäl får avse de merkostnader för tidsspillan och utlägg som har uppstått på grund av att försvararen har sin verksamhet långt ifrån den ort där domstolen är belägen (s.k. distansförsvarare). I sådant fall får försvararen i stället förbehålla sig och ta emot skälig ersättning för tidsspillan och utlägg från den misstänkte (femte stycket).

8. En försvarare som har sin verksamhet mer än 10 mil eller – i mindre tätbebyggda områden – 20 mil från domstolen anses ha sin verksamhet långt ifrån den ort där domstolen är belägen. Om verksamhetsorten ligger inom domstolens domkrets anses den dock inte långt ifrån den ort där domstolen är belägen (jfr bl.a. prop. 2008/09:232 s. 31).

9. Advokatsamfundet tillhandahåller sedan 2015 uppdragslistor för domstolsförordnanden för hela landet (förordnandelistor). Dessförinnan hade varje domstol sin egen lista. Genom förordnandelistorna kan advokater och biträdande jurister anmäla sitt intresse av att motta förordnanden vid vissa domstolar och inom vissa uppdragstyper. Listorna syftar till att utgöra underlag för fördelning av uppdrag och kan inte ges någon betydelse för uppdragstagarens rätt till ersättning för tidsspillan och resor.

10. Det förekommer att advokater öppnar lokalkontor inom en domstols domkrets för att kunna åta sig förordnanden vid domstolen utan att begränsningen i rätten till ersättning för tidsspillan och utlägg ska bli tillämplig. Vid bedömningen av var en försvarare i sådant fall har sin verksamhet bör i allmänhet det kontor som ligger närmast domstolsorten utgöra utgångspunkt. Detta gäller oavsett om kontoret är försvararens huvudkontor eller ett lokalkontor där försvararen bedriver verksamhet, och oavsett om försvararen i ett enskilt mål har förordnats på den misstänktes

begäran eller har erbjudits förordnandet efter intresseanmälan till en förordnandelista.

11. Vid bedömningen av vad som utgör skälig ersättning för tidsspillan och utlägg i samband med resor bör uppdraget som helhet beaktas. Avståndet mellan resmålet och det kontor som ligger närmast domstolen kan därvid utgöra utgångspunkt för vad som bör ersättas av allmänna medel. Att en resa har påbörjats på en annan plats än vid det kontor som ligger närmast domstolen utesluter emellertid inte att resan kan ersättas fullt ut. Exempelvis kan det förekomma att försvararen av praktiska skäl behöver påbörja sin resa vid en annan domstol, vid ett häkte eller vid ett annat kontor. Så länge sådana resor som företas inom uppdraget inte sammantaget tydligt framstår som mer kostsamma för det allmänna bör de som huvudregel kunna ersättas (jfr ”Målsägandebiträdets promenad” NJA 2020 s. 483 p. 8 och 9).

Bedömningen i detta fall

12. Varken LIs verksamhet vid huvudkontoret eller vid lokalkontoret medför att begränsningen i 21 kap. 10 § fjärde stycket rättegångsbalken av rätten till ersättning för tidsspillan och utlägg aktualiseras.

13. LI bedriver verksamhet från bl.a. lokalkontoret i Skellefteå. Lokalkontoret ska därför utgöra utgångspunkt vid bedömningen av vad som utgör skälig ersättning för tidsspillan och utlägg för resor som företagits inom ramen för uppdraget.

14. Uppdraget som offentlig försvarare i det aktuella målet har motiverat att LI företagit vissa resor mellan Skellefteå och Umeå. Den sammanlagda res tiden och de sammanlagda reskostnaderna har, sett till uppdraget som helhet, inte blivit högre av att LI påbörjat resorna vid huvudkontoret i Umeå i stället för vid lokalkontoret i Skellefteå (jfr p.11). Det är därför skäligt att hon ersätts för de resor hon företagit.

15. LI ska mot denna bakgrund tillerkännas begärd ersättning för tidsspillan och utlägg.

I avgörandet har deltagit justitieråden Anders Eka, Ann-Christine Lindeblad (referent), Johnny Herre, Dag Mattsson och Malin Bonthron
Föredragande har varit justitiesekreteraren Karin Lambertz